

A törökországi helyzet

Az Európai Parlament 2013. június 13-i állásfoglalása a törökországi helyzetről (2013/2664(RSP))

Az Európai Parlament,

- tekintettel korábbi állásfoglalásaira, különösen a Törökország által elért haladásról szóló 2012. évi jelentésről alkotott, 2013. április 18-i állásfoglalására¹,
 - tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára,
 - tekintettel a 2005. október 3-án kialakított, Törökországgal kapcsolatos tárgyalási keretre,
 - tekintettel a Török Köztársasággal létrejött csatlakozási partnerség elveiről, prioritásairól és feltételeiről szóló, 2008. február 18-i 2008/157/EK tanácsi határozatra („csatlakozási partnerség”)², valamint a csatlakozási partnerségről szóló korábbi, 2001., 2003. és 2006. évi tanácsi határozatokra,
 - tekintettel eljárási szabályzata 110. cikkének (2) és (4) bekezdésére,
- A. mivel 2013. május 31-én, pénteken a korai órákban a török rendőrség túlzott erőszak alkalmazásával kísérletet tett az Isztambulban található Taksim téri Gezi parkban tervezett új építkezés miatti fakivágások ellen hetek óta tiltakozók csoportjának szétesztésére;
- B. mivel a tiltakozókkal szembeni durva rendőrségi fellépés összecsapásokhoz vezetett, amelyek gyorsan átterjedtek más törökországi városokra, és mivel az összecsapásokban négyen meghaltak, több mint ezren pedig megsérültek, nagyszámú letartóztatásra került sor, a magán- és közösségi tulajdonban pedig súlyos károk keletkeztek; mivel kiterjedten alkalmaztak könnygázt úgy, hogy a könnygázgránátokat közvetlenül a tüntetőkre célozva lötték ki, súlyos sérüléseket okozva;
- C. mivel a tiltakozókat a török társadalom különböző rétegei támogatásukról biztosították; mivel férfiak és nők egyformán részt vettek a megmozdulásokban;
- D. mivel a török kormány kemény hangú elítélő nyilatkozata a jelek szerint kontraproduktívnak bizonyult;
- E. mivel a török alkotmány 34. cikke garantálja a békés és fegyvertelen gyűlések és tüntetések engedély nélküli szervezéséhez való jogot; mivel a török alkotmány 26. cikke garantálja a véleménynyilvánítás szabadságát, az alkotmány 27. és 28. cikke pedig a szavatolja a „véleménynyilvánítás szabadságát” és „a gondolatok akadálytalan terjesztését”;

¹ Elfogadott szövegek, P7_TA(2013)0184.

² HL L 51., 2008.2.26., 4. o.

- F. mivel a tiltakozások összefüggenek a török társadalomban élő, a közelmúltbeli – a szeszárosítás korlátozására, az oktatási reformokra stb. vonatkozó – sorozatos döntésekkel és jogalkotási aktusokkal kapcsolatos aggodalmakkal;
- G. mivel a tiltakozók egyre inkább hangot adnak aggodalmaiknak a törökországi autoriter kormányzásra, a kisebbségek képviseletének hiányára, a jogállamiságra, a helyes kormányzásra és a tisztességes és szabályszerű bírósági eljárásra vonatkozóan;
- H. mivel a főbb török médiák hallgattak a tüntetésekről, és mivel a Twitter egyes felhasználóit letartóztatták;
- I. mivel Törökország EU-tagjelölt országként köteles tiszteletben tartani és előmozdítani a demokráciát, valamint erősíteni a demokratikus és emberi jogokat és szabadságokat;
- J. mivel Füle biztos és Catherine Ashton főképviseelő/alelnök reagáltak az eseményekre;
- K. mivel a gyülekezés szabadsága, a véleménynyilvánítás szabadsága (többek között az internetes és az azon kívüli közösségi médiákon keresztül) és a sajtószabadság az EU alapelvei közé tartoznak;
1. kinyilvánítja együttérzését az életüket vesztett tiltakozók és rendőrök családjának, és gyors felépülést kíván a számos sebesültnek;
 2. hangot ad mély aggodalmának amiatt, hogy a török rendőrség túlzott erőszakot alkalmazott a békés és törvényes tiltakozások elleni fellépés során az isztambuli Gezi parkban, és felszólítja a török hatóságokat, hogy alaposan vizsgálják ki a rendőri erőszakot, a felelősöket állítsák bíróság elé, az áldozatok pedig kapjanak kárpótlást; figyelmezteti a török kormányt, hogy ne alkalmazzon kemény intézkedéseket a békés tiltakozókkal szemben, és sürgeti a miniszterelnököt, hogy a helyzet további romlásának megakadályozása érdekében foglaljon el egységesítő és békítő álláspontot;
 3. sajnálja, hogy noha a török hatóságok bejelentették, hogy a tiltakozók néhány vezetőjével tárgyalásokat kezdenek, a Taksim téren és környékén folytatódik a rendőri erőszak, ami ténylegesen aláássa a kormány és a tiltakozók közötti tárgyalások esélyét;
 4. sürgeti a török hatóságokat, hogy garantálják és tartsák tiszteletben a tájékoztatáshoz, a szabad véleménynyilvánításhoz, a békés gyülekezéshez és a békés tiltakozáshoz való, valamennyi polgárt megillető jogot; felszólít valamennyi őrizetbe vett és jelenleg is fogva tartott békés tiltakozó azonnali szabadon bocsátására; követeli, hogy valamennyi fogvatartott korlátozás nélkül igénybe vehesse az általa választott ügyvéd segítségét; tájékoztatást kér a fogva tartott és megsebesült személyek pontos számáról;
 5. sajnálkozását fejezi ki a török kormány és Erdoğan miniszterelnök részéről elhangzott reagálásokról miatt, akiknek vonakodása attól, hogy a békés megegyezést elősegítő lépéseket tegyenek, bocsánatot kérjenek, és hogy megpróbálják legalább megérteni a török lakosság egy részének reakcióit, csak hozzájárult a török társadalom további polarizálódásához;
 6. üdvözli Gül elnök mérsékelt megnyilatkozását, azt, hogy Arinç miniszterelnök-helyettes bocsánatot kért a megsebesült tiltakozóktól, üdvözli továbbá a feszültség enyhítése érdekében a Taksim platformmal és politikai ellenzéki szereplőkkel kezdett

párbeszédüket; hangsúlyozza a török kormány és a békés tiltakozók közötti párbeszéd fontosságát;

7. emlékezteti Törökországot, hogy egy inkluzív és plurális demokráciában valamennyi polgárnak éreznie kell, hogy az ő képviselőikben járnak el, és a többség felelőssége, hogy az ellenzéket és a civil társadalmat bevonja a döntéshozatal folyamatába; arra is felhívja a figyelmet, hogy az ellenzéki pártok is felelősséget viselnek a különböző nézeteket és véleményeket tiszteletben tartó demokratikus politikai kultúra kialakításáért;
8. aggodalmát fejezi ki a politikai pártok közötti jelenlegi konfrontáció és amiatt, hogy a kormány és az ellenzék nem mutat készséget az iránt, hogy a döntő fontosságú reformokról konszenzust alakítson ki; sürgeti az összes politikai szereplőt, a kormányt és az ellenzéket, hogy működjenek együtt annak érdekében, hogy az állami intézményekben megerősítsék a politikai pluralizmust, és támogassák az állam és a társadalom modernizálását és demokratizálását;
9. rámutat a fékek és ellensúlyok rendszerének a modern demokratikus állam kormányzásában betöltött alapvető szerepére, amelyet tükröznie kell a jelenleg zajló alkotmányozási folyamatnak, és amelynek a hatáskörök elkülönítésének elvére, a végrehajtói, a jogalkotói és a bírói hatalom közötti egyensúlyra, az emberi jogok és alapvető szabadságok – különösen a véleménynyilvánítás szabadságának és a sajtó szabadságának a tiszteletben tartására –, valamint egy olyan részvételi politikai kultúrára kell épülnie, amely valóban a demokratikus társadalom pluralitását tükrözi; úgy véli, hogy a békés és jogszerű tiltakozások szervezése önmagában tanúsítja a török civil társadalom erejét; emlékezteti Törökországot annak fontosságára, hogy folytassa az erőfeszítéseket demokratikus intézményeinek, a jogállamiságnak és az alapvető szabadságok tiszteletben tartásának további javítására;
10. hangsúlyozza, hogy továbbra is intenzív képzést kell biztosítani a rendőri erők és a bíróságok számára mind a formális képzés, mind pedig aktív karrierjük során az Isztambuli Jegyzőkönyv végrehajtásáról (amely a kínzás és a bántalmazás elleni nemzetközi iránymutatások sorát tartalmazza) valamint az egyéni jogok és szabadságjogok elsőbbségéről;
11. sürgeti a helyi és országos török hatóságokat, hogy indítsanak nyilvános konzultációkat minden városi és regionális fejlesztési terv esetében; emlékeztet arra, hogy szükség van egyfelől a gazdasági növekedés, másfelől a társadalmi, környezeti, kulturális és történelmi tényezők egyensúlyának megteremtésére; kéri, hogy valamennyi jelentős törökországi projektet vessék alá környezetvédelmi hatásvizsgálatnak;
12. megállapítja, hogy a tiltakozások eme soha nem látott hulláma a török népesség egyes részeinek az életmódot érintő szabályozással kapcsolatos egyre növekvő elégedetlenségét is kifejezi; ismételten hangsúlyozza, hogy a demokratikus államvezetésben a kormányoknak a toleranciát kell elősegíteniük, és biztosítaniuk kell minden állampolgár számára a vallás és meggyőződés szabadságát; felszólítja a kormányt, hogy tartsa tiszteletben a török társadalom pluralitását és gazdagságát, és biztosítson védelmet a nem vallásos életmód számára;
13. figyelmeztet rá, hogy a rendőrség keménykezű fellépése megkérdőjelezi Törökország

– mint a déli szomszédságban lezajló demokratikus átalakulás élharcosa – régióban játszott szerepének hitelességét;

14. emlékeztet arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság a legfontosabb európai értékek körébe tartoznak, és hogy egy valóban demokratikus, szabad és plurális társadalomban biztosítani kell a véleménynyilvánítás tényleges szabadságát; emlékeztet arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak az elfogadott vagy ártalmatlannak tekintett információkra vagy eszmékre terjed ki, hanem az emberi jogokról szóló európai egyezmény értelmében az olyan információkra és eszmékre is, amelyek „az államot vagy a lakosság bármely részét sértik, megbotránkoztatják vagy zavarják”;
15. aggodalmát fejezi ki a sajtószabadság egyre növekvő korlátozása, a cenzúra egyes esetei és a török médiában – az internetet is beleértve – terjedő öncenzúra miatt; felszólítja Törökország kormányát a sajtószabadság elvének fenntartására; hangsúlyozza, hogy a független sajtó a demokratikus társadalom kulcsfontosságú alkotórésze, és ezzel kapcsolatban rámutat az igazságügyi rendszer alapvető szerepére a sajtószabadság védelme és erősítése – és ezáltal a szabad és befogadó vita nyilvánosságának garantálása – tekintetében; aggodalmát fejezi ki a bebörtönzött újságírók, továbbá az újságírók ellen jelenleg folyó perek magas száma miatt; kéri a közösségi média aktivistáinak szabadon bocsátását; rendkívül sajnálatosnak tartja az RTUK (Rádióval és Televízióval Foglalkozó Legfelső Tanács) határozatát, amelynek értelmében megbüntetik azokat a televíziócsatornákat, amelyek az elejétől fogva tudósítottak a Gezi parkban zajló eseményekről, mert „kárt okoztak a gyermekek és a fiatalok fizikai, erkölcsi és mentális fejlődésében”;
16. újfent aggodalommal állapítja meg, hogy a török média legnagyobb része széles körű üzleti érdekekkel bíró nagy konglomerátumok birtokában van, illetve ott koncentrálódik; emlékeztet azon felhívására, amely egy olyan új médiatörvény elfogadására irányult, amely foglalkozik többek között a függetlenség, a tulajdonlás és az igazgatási ellenőrzés kérdéseivel;
17. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, az Európa Tanács főtitkárának, az Emberi Jogok Európai Bírósága elnökének, valamint a tagállamok és a Török Köztársaság kormányának és parlamentjének.